

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 384/2022-36

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou JELENČÍK A PARTNERI advokátska kancelária, s. r. o., Tatranská 49, Bratislava, v mene ktorej koná JUDr. Michal Jelenčík, advokát a konateľ, proti postupu Okresného Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 64/1990 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 64/1990 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava I **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 64/1990 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **2 500 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **739,66 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 6. júna 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 64/1990 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je námietka, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu ním namietaných základných práv (bod 1). Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ ako právny nástupca pôvodnej žalobkyne (svojej matky [REDACTED], pozn.) je od roku 2017 stranou sporu v procesnom postavení žalobcu v konaní o určenie, že pracovný pomer trvá, a o náhradu nevyplatenej mzdy. Napadnuté konanie sa začalo na okresnom súde podaním žaloby pôvodnou žalobkyňou 5. júna 1990 a dosiaľ nie je právoplatne skončené. Sťažovateľ tvrdí, že nečinnosťou okresného súdu sa nielen zúžil okruh žalovaných (zánik žalovaného v I. rade, pozn.), ale po smrti pôvodnej žalobkyne v roku 2017 sa značne oslabila aj možnosť procesnej obrany sťažovateľa ako jej univerzálneho sukcesora. Pôvodná žalobkyňa, ktorá poznala celý skutkový stav, všetky skutkové súvislosti a dôkazy, už nežije, a tak nemôže reagovať na novoty, ktoré žalovaný po jej smrti vnáša do napadnutého konania. Sťažovateľ uvádza, že okresný súd vo veci vydal dve meritórne rozhodnutia, ktoré však boli odvolacím súdom zrušené, čo svedčí podľa jeho názoru o ich nezákonnosti.

3. Z dôvodu pretrvávajúcich prietáhov podal sťažovateľ 14. októbra 2021 sťažnosť na prietahy podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorá bola predsedom okresného súdu vyhodnotená ako dôvodná (odpoveď zo 16. novembra 2021, pozn.), keď konštatoval prietahy v napadnutom konaní v trvaní 5 a pol roka a nariadil pravidelné sledovanie veci v trojmesačných intervaloch. Uvádza, že jeho sťažnosť predsedovi súdu nevedla k žiadnej náprave, keďže aj po uplynutí viac ako ôsmich mesiacov od vybavenia jeho sťažnosti nečinnosť okresného súdu naďalej pretrváva. Zároveň vyjadruje presvedčenie, že nečinnosťou okresného súdu, ako aj jeho nezákonnými rozhodnutiami došlo k predĺženiu napadnutého konania, v ktorom ani po 32 rokoch od jeho začatia nedospel konajúci súd k právoplatnému rozhodnutiu veci.

4. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods.1 dohovoru a prikáže okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov. Súčasne sa sťažovateľ domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 10 000 eur a náhrady trov konania.

5. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 384/2022 z 23. júna 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu na ďalšie konanie.

6. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov, doložených príloh a obsahu súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ v podstatnej časti svojej ústavnej sťažnosti opisuje skutkový stav veci uvádzajúc, že okresný súd svojou nečinnosťou a neefektívnou činnosťou zapríčinil, že ani po troch desaťročiach nie je rozhodnutý bežný pracovnoprávny spor. Hoci sťažovateľ pripúšťa určitú skutkovú náročnosť veci, vzhľadom na značný časový odstup od momentu podania žaloby (najmä čo sa týka rozsahu súdneho spisu) zároveň zdôrazňuje, že ani táto okolnosť nie je spôsobilá ospravedlniť takú absurdnú celkovú dĺžku trvania súdneho sporu. Dlhodobým nekonaním okresného súdu, ako aj vydaním nesprávnych rozhodnutí, ktoré nesmerovali k právoplatnému skončeniu veci, okresný súd bez ďalšieho prispel k tomu, že napadnuté konanie bolo opakovane predĺžené o časový úsek dvoch odvolacích konaní v trvaní najmenej dvoch rokov. K výške sťažovateľom uplatneného primeraného finančného zadost'učinenia tento ako dôvod uvádza, že spor trvajúci 32 rokov traumatizuje rodinu sťažovateľa vedeným súdnym sporom, pričom sťažovateľ sa po smrti svojej matky ako pôvodnej žalobkyne priamo nachádza v právnej neistote, čo sa týka dôvodnosti súdnou cestou uplatneného finančného nároku.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu

8. Okresný súd vo svojom vyjadrení č. k. 1 SprV/359/2022 zo 4. augusta 2022, súčasťou ktorého bol aj chronologický prehľad procesných úkonov a vyjadrenie zákonnej sudkyne uviedol, že v napadnutom konaní došlo k vzniku zbytočných priet'ahov najmä v dôsledku nadmernej zaťažnosti súdneho oddelenia, pričom nezanedbateľným faktorom vplývajúcim na celkovú dĺžku konania je fluktuácia zamestnancov tunajšieho súdu, a to na všetkých pracovných pozíciách, vrátane sudcov.

8.1 Predseda okresného súdu už tradične poukázal na to, že vznik zbytočných priet'ahov bol zapríčinený okolnosťami objektívneho charakteru, bez subjektívneho zavinenia predchádzajúcich zákonných sudcov (zmena zákonného sudcu sa udiala štyrikrát, pozn.), ako aj terajšej zákonnej sudkyne, ktorej bola vec pridelená 4. februára 2020. Výrazný vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania mala skutočnosť, že na žalovanú v 1. rade bol vyhlásený konkurz, ktorá túto skutočnosť oznámila okresnému súdu 4. apríla 2003, čím bolo napadnuté konanie prerušené až do právoplatného skončenia konkurzného konania (o pokračovaní v konaní rozhodol okresný súd 3. júla 2018, pozn.). Ďalším faktorom negatívne ovplyvňujúcim dĺžku súdneho sporu bola nevyhnutnosť znaleckého dokazovania, keď sa súdny spis v období od 25. septembra 1998 do 28. januára 2000 nachádzal mimo dispozície okresného súdu. Obdobne tak okresný súd nemohol vo veci konať v období od 11. mája 1992 do 29. decembra 1992 a od 30. marca 2001 do 23. októbra 2001, keď o podanom opravnom prostriedku strán sporu rozhodoval Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“).

8.2 Predseda okresného súdu zdôraznil, že za súčasného personálneho stavu okresného súdu je viac ako iluzórne sa domnievať, že je možné od akéhokoľvek sudcu tunajšieho súdu požadovať vybavenie vecí v lehotách, ktoré by boli komfortné s čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Na základe uvedeného sa domnieva, že za prietahy v súdnych konaniach na tunajšom súde nenesie zodpovednosť tunajší súd a jeho sudcovia, ale samotný štát.

8.3 Zákonná sudkyňa k obsahu ústavnej sťažnosti uviedla, že vo vzťahu k prípadnej možnej nečinnosti súdu od začatia konania (5. júna 1990) do pridelenia predmetného spisu jej ako zákonnej sudkyňi (4. februára 2020) nevie zaujať stanovisko, keďže nemá vedomosť o miere zaťaženia, práceneschopnosti, súhrne právne náročných vecí, plnení ďalších pracovných povinností a podobne predchádzajúcich zákonných sudcov v predmetnom spore. Od času, keď je v súdnom spore zákonnou sudkyňou súd, koná v predmetnej veci bez prietahov. Po naštudovaní veci bola snaha vec prejednať na pojednávaniach, ktoré boli nariadované priebežne podľa poradia s ohľadom na počet nevybavených vecí. Počas tohto obdobia bol priebeh napadnutého konania ovplyvnený celospoločenskou situáciou spojenou s ochorením COVID-19 a prijatými opatreniami, keď bolo možné uskutočniť pojednávania len v obmedzenom režime (pojednávania nariadené na 3. december 2020, 11. február 2021, 11. február 2022 boli z uvedeného dôvodu zrušené, pozn.).

8.4. Okresný súd vo vzťahu k výške sťažovateľom uplatneného nároku na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia uviedol, že túto považuje za neprimeranú, poukazujúc pritom na rozhodovaciu prax ústavného súdu, ako aj na to, že sťažovateľ netvrdil ani nepreukázal požadovaný rozsah primeraného finančného zadosťučinenia žiadnymi výnimočnými okolnosťami.

III.2. Replika sťažovateľa

9. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že okresný súd sa vo svojom vyjadrení zamerlal výhradne na svoje vnútorné organizačné procesy či osobné dôvody na strane zákonnej sudkyne, ktorými vysvetľuje absolútne neúmernú dĺžku napadnutého konania. Nízky počet sudcov, vysoký nápad vecí, zdravotný stav zákonného sudcu, školenia zákonného sudcu, opakované zmeny zákonného sudcu a podobne pokladá za dôvody výhradne na strane okresného súdu, ktoré s napadnutým konaním nesúvisia a nie sú spôsobilé zbaviť ani obmedziť zodpovednosť okresného súdu za protiprávny stav, ktorý jeho nečinnosťou nastal.

9.1 Podľa sťažovateľa okresný súd postupoval neefektívne, konkrétne pri nariadenom znaleckom dokazovaní, ktoré trvalo jeden a pol roka (od 25. septembra 1998 do 28. januára 2000) bez primeraného zásahu konajúceho súdu. Obdobne tak tomu bolo aj pri rozhodnutí o pokračovaní v napadnutom konaní, keď okresný súd rozhodol týmto spôsobom až 3. júla 2018, teda takmer dva roky po právoplatnosti uznesenia krajského súdu č. k. 3K 260/2001-4190 o zrušení konkurzu z 18. novembra 2014, ktoré nadobudlo právoplatnosť už 22. novembra 2016. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu vo vzťahu k odvolacím konaniam (obe v trvaní 7 mesiacov), sťažovateľ sa domnieva, že tieto boli vynútené nesprávnou rozhodujúcou činnosťou okresného súdu a krajský súd rozhodol o podaných odvolaniach v primeraných lehotách.

9.2 Za minimálne problematické možno podľa sťažovateľa považovať, ak zákonný sudca nariadi termín pojednávania na termín, v ktorom sa zároveň uchádza o účasť na odbornom seminári v rámci vzdelávania sudcov (z tohto dôvodu zrušené pojednávanie nariadené na 22. október 2020, pozn.), ak ďalší termín pojednávania je nariadený s odstupom viac ako 6 mesiacov. Pre sťažovateľa je

neakceptovateľná celková dĺžka súdneho konania, ktorú je potrebné zohľadniť aj pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia, o ktorého priznanie žiada.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru

9. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s tvrdeným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov spočíva v konštatovaní nečinnosti okresného súdu s dôrazom na skutočnosť, že v čase podania ústavnej sťažnosti v napadnutom konaní nebolo právoplatne rozhodnuté ani po viac ako 32 rokoch od podania žaloby.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, IV. ÚS 120/2018) a môžu byť ústavným súdom posudzované spoločne.

11. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaného práva ústavný súd v nadväznosti na judikatúru ESLP vychádza aj z vlastnej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019).

12. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

13. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného

súdu. V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

15. V konkrétnom posudzovanom prípade sťažovateľa ústavný súd nepostupoval striktne podľa uvedených kritérií, a to vzhľadom na extrémnu dĺžku konania 32 rokov s absenciou právoplatného rozhodnutia vo veci čo i len na súde prvej inštancie, pretože ani právne či skutkovo náročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte takúto dlhú dobu, lebo dôveryhodnosť justície tak trpí zásadným spôsobom. Takéto extrémne dlhé konanie zo strany všeobecného súdu *prima facie* odôvodňuje vyslovenie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a rovnako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vo vzťahu k strane, ktorá je subjektom takéhoto konania. Predmetom sporu je pracovnoprávny nárok matky sťažovateľa na základe žaloby podanej na okresnom súde v roku 1990, pričom pôvodná žalobkyňa zomrela v roku 2017. V dôsledku univerzálnej sukcesie na miesto pôvodnej žalobkyne vstúpil do konania roku 2018 sťažovateľ. Je absolútne ústavne neudržateľné, aby o akejkoľvek podanej žalobe súd nedokázal rozhodnúť a v konaní začatom od roku 1990 napriek jeho prerušeniu pre konkurz v trvaní 13 rokov po jeho ukončení viac ako osem rokov „vykonával“ viac menej iba procesné úkony.

16. Napriek už uvedeným čiastkovým záverom ústavný súd považuje za potrebné vyjadriť sa i k samotnému postupu okresného súdu a upriamiť pozornosť aspoň na niektoré štádia napadnutého konania začatého na okresnom súde podaním pracovnoprávnej žaloby matky sťažovateľa 5. júna 1990, t. j. ešte za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku v znení pred jeho veľkou novelou zákonom č. 519/1991 Zb. účinného od 1. januára 1992, ktorou sa domáhala určenia, že jej pracovný pomer trvá, ako aj z toho vyplývajúcich mzdových nárokov.

16.1 Preštudovaním zapožičaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že okresný súd vydal vo veci zatiaľ dva meritórne rozsudky (prvý pod č. k. 15 C 64/1990-57 z 11. septembra 1991 a druhý po desiatich rokoch od nápadu veci pod č. k. 15 C 64/1990-233 z 29. septembra 2020). Oba tieto rozsudky však boli odvolacím súdom zrušené, prvý uznesením ešte bývalého Mestského súdu v Bratislave č. k. 10 Co 114/1992 z 30. septembra 1992 a druhý uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 18 Co 123/2021-259 z 12. septembra 2001 a vec bola dvakrát vrátená okresnému súde na ďalšie konanie.

16.2 V roku 2001 bol na žalovanú v 1. rade vyhlásený konkurz, ktorý trval 13 rokov a až uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 K 260/2001-4190 z 18. novembra 2014, ktoré v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obo 5/2015 nadobudlo právoplatnosť 22. novembra 2016, bol definitívne zrušený. V čase, keď bolo konanie prerušené pre konkurz, sa úkony okresného súdu viac menej obmedzili na korešpondenciu s konkurzným súdom o stave konkurzu. V roku 2017 pôvodná žalobkyňa zomrela. O pokračovaní v konaní rozhodol okresný súd o dva roky od skončenia konkurzu uznesením č. k. 15 C 64/1990-414 z 3. júla 2018. Týmto uznesením konanie o určenie trvania pracovného pomeru zastavil a rozhodol, že bude v konaní pokračovať so sťažovateľom v časti žalobného návrhu o nároku jeho matky na „ušlú mzdu“, keďže sťažovateľ na žalobe trval. Okresný súd sa začal vecou približne od februára 2019, keď nariadil pojednávanie na 8. marec 2019. Toto pojednávanie však bolo odročené pre zmarenie doručenia sťažovateľovi a následne ďalšie pojednávanie nariadené na 9. máj 2019 bolo odročené pre zdravotný stav sudkyne na 19. september 2019, ani toto pojednávanie sa však nezrealizovalo. V roku 2020 prevzala vec v poradí už štvrtá sudkyňa, ktorá nariadila termín pojednávania

na 22. október 2020, ktorý bol zrušený z dôvodu jej účasti na školení sudcov. Ďalšie nariadené pojednávania boli postupne zrušené (3. decembra 2020, 11. februára 2021, 11. februára 2021 a 5. mája 2022), vec bola v období posledných dvoch rokov meritórne prejednaná len na jednom pojednávaní, a to 30. septembra 2021. Toto pojednávanie bolo odročené (termín určený na 11. február 2022, pozn.) z dôvodu potreby doplnenia dokazovania v súlade so záväzným právnym názorom odvolacieho súdu obsiahnutým v zrušujúcom rozsudku odvolacieho súdu č. k. 18 Co 123/2021-259 z 12. septembra 2001 (č. 1. 266), ktorý je pre súd prvej inštancie záväzný. Doplnenie dokazovania v tomto smere už vyplývalo zo „Zápisnice o pojednávaní z 27. marca 1998“, avšak dosiaľ nebolo realizované. Od posledného prejednaní veci 30. septembra 2021 okresný súd ďalšie termíny pojednávania opakovane zrušil (pre mimoriadnu situáciu v súvislosti s pandemiou COVID-19 alebo práceneschopnosť zákonnej sudkyne, pozn.). Okresný súd 26. apríla 2022 vydal uznesenie, ktorým konanie) proti žalobcovi v 1. rade zastavil, pretože tento zanikol (bol vymazaný z obchodného registra), uznesenie nadobudlo právoplatnosť 22. mája 2022. Overením aktuálneho stavu napadnutého konania bolo zistené, že okresný vo veci nariadené pojednávanie na 16. september 2022 neuskutočnil a vec odročil na 27. október 2022.

17. Ústavný súd vo vzťahu k postupu okresného súdu v napadnutom konaní konštatuje, že už zo samotnej dĺžky vedeného sporu (v čase rozhodovania ústavného súdu v trvaní 32 rokov) bez bližšieho pohľadu na jednotlivé časové úseky medzi jednotlivými procesnými úkonmi alebo obdobia, počas ktorých sa súdny spis na okresnom súde nenachádzal (k tomu pozri bod 8.1 tohto nálezu), možno vyvodiť, že vo veci konajúci súd nerešpektoval zásadu rýchlosti a efektívnosti súdneho konania, a spôsobil tak extrémne prieťahy, čo je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné. Vo veci sa postupne vystriedalo viacero sudcov a hoci sa súčasná zákonná sudkyňa snaží vo veci konať bez prieťahov, všeobecne treba zastávať názor, že ani jednotliví sudcovia, ani predseda súdu sa v spore extrémne presahujúcim dĺžku konania nemôžu vyvinieť z porušovania zákonom im uloženým povinností.

18. Ústavný súd v súvislosti s opakovaným rozhodovaním o podanom opravnom prostriedku súdom druhej inštancie (bod 16.1 odôvodnenia tohto nálezu) v súlade s judikatúrou ESĽP uvádza, že nemožno ospravedlniť prieťahy, ktoré vznikli opakovaným zrušením rozhodnutí súdu nižšej inštancie odvolacím súdom, najmä keď sú mu vytýkané chyby, ktorých sa tento súd dopustil (pozri napr. rozsudok ESĽP vo veci Spas Todorov proti Bulharsku z 5. 11. 2009, č. 38299/05, § 41 – § 44).

19. K tvrdeniu okresného súdu týkajúcemu sa častých personálnych zmien zákonných sudcov a nadmernej pracovnej zaťažnosti sudcov a pracovníkov súdu (bod 8.1 – 8.2 odôvodnenia tohto nálezu) ako negatívneho faktoru ovplyvňujúceho rýchlosť konania treba uviesť, že systémové zlyhania ako personálne problémy alebo množstvo prejednaných vecí pri správe súdnictva nemôžu byť dôvodom zmarenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prieťahy (II. ÚS 481/2017). Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a ústavnej sťažnosti nie je pomenovanie príčin prieťahov v konaní alebo dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter. Dôležité je rozhodnúť o tom, či k týmto prieťahom v konaní došlo a odstrániť právny stav neistoty sťažovateľa.

20. Z vyjadrenia predsedu súdu možno dedukovať veľmi ťaživú situáciu na súde, ktorý čelí enormnému náporu vecí pri jeho personálnom poddimenzovaní. Predseda súdu až neštandardne uvádza zlyhanie štátu pri dlhodobom podceňovaní situácie na súde, ktorý je celorepublikovo najzaťaženejší s najšpecifickejšou a tiež osobitne zložitou agendou. Systémové zlyhanie pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, však nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Ústavný súd môže spoľahlivo konštatovať, že Okresný súd Bratislava I je, čo sa týka včasnosti vybavovania vecí, na ústavnom súde neprimerane často napádaný. Prietahy, nielen čo sa týka počtu konaní, ale aj extrémnej dĺžky procesov, indikujú až chronický stav. Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane upozorňuje (napr. III. ÚS 37/2021), že tento akútny problém by si vyžadoval od rezortného ministerstva osobitnú pozornosť (III. ÚS 204/2021, I. ÚS 28/2022).

21. Možno tak uzavrieť, že celková extrémna dĺžka trvania súdneho sporu vedeného súdom prvej inštancie výrazne vybočila z rámca požiadavky dosiahnutia konečného rozhodnutia vo veci v primeranej lehote a že ničím neospravedlňiteľným zdĺhavým postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k neprimeraným prietahom, čím bolo nesporne zasiahnuté do ústavne zaručeného práva sťažovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu). Okresný súd napriek uvedenému v bode 20 odôvodnenie tohto nálezu nesie plnú zodpovednosť nielen za nečinnosť v danej veci, ale hlavne za svoj opakovaný nesústredený postup (k tomu pozri aj bod 16.1 odôvodnenia tohto nálezu), ktorý nemožno ničím ospravedlniť.

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

22. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

23. Prietahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu proti základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prietahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý prietah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadost'učinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

24. Keďže napadnuté konanie v čase rozhodovania o ústavnej sťažnosti nie je stále skončené, ústavný súd formuloval všeobecnému súdu príkaz konať (bod 2 výroku nálezu). Na tomto mieste si ústavný súd dovoľuje upozorniť okresný súd na povinnosť v konaní striktnie postupovať podľa ustanovení Civilného sporového poriadku (§ 470 ods. 1) vrátane dôsledného využitia prostriedkov procesného útoku, procesnej obrany podľa § 149 až § 151 CSP a prospektívnej sudcovskej koncentrácie zakotvanej v § 153 CSP v spojení s § 470 ods. 2 druhej vety CSP. Zo všetkých zmien,

ktoré v napadnutom konaní nastali, sa javí byť dôležité, aby si okresný súd predovšetkým nanovo ustálil predmet sporu, ako aj predmet prípadného ďalšieho dokazovania, lebo inak hrozí ďalšie porušovanie princípu procesnej ekonomie (čl. 17 CSP), ako aj základných práv sťažovateľa.

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

26. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ si uplatnil primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur, ktoré považuje za spravodlivé vzhľadom na predmet konania, jeho neprimeranú celkovú dĺžku, neefektívny postup a neschopnosť okresného súdu vo veci meritórne rozhodnúť a pretrvávajúcu právnu neistotu sťažovateľa (k tomu pozri aj bod 7 odôvodnenia tohto nálezu).

27. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Ústavný súd považoval sťažovateľom požadovanú výšku finančného zadosťučinenia za neprimeranú a na tomto mieste pripomína, že priznané finančné zadosťučinenie nie je kompenzáciou za možný neúspech v konaní pred všeobecným súdom, ale len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou.

28. Keďže cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Z dôvodu právneho nástupníctva sťažovateľa a v spojení s fundamentálnou vlastnosťou základných práv, ktoré sa svojím obsahom viažu na konkrétny subjekt (čl. 12 ústavy), je podľa názoru ústavného súdu dostatočne odôvodnený záver, že intenzita zásahu do namietaných práv a slobôd nemôže byť u právnych nástupcov – *in abstracto* identická s rozsahom porušenia práv a slobôd subjektov, ktorí sú účastníkmi, resp. sporovými stranami rozporovaného konania od jeho úplného začiatku (m. m. III. ÚS 309/2015, I. ÚS 462/2019). Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu, ako aj jeho neefektívny postup v napadnutom konaní, právne následky univerzálnej sukcesie a rozsah porušenia namietaných práv samotného sťažovateľa, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 500 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľa nevyhovet (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

29. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 739,66 eur.

30. Ústavný súd pri vyčíslení náhrady trov konania vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Advokátovi patrí náhrada trov konania za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (príprava a prevzatie veci, podanie ústavnej sťažnosti, replika sťažovateľa) v hodnote 3 x 193,83 eur plus režijný paušál 3 x 11,87 eur. Trovy konania spolu 616, 38 eur navýšené o daň z pridanej hodnoty 20 %, ktorej je právny zástupca sťažovateľa platiteľom (§ 18 ods. 3 vyhlášky), predstavujú sumu celkom 739,66 eur (bod 4 výroku nálezu).

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu